

# Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 300 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

## EEN LOS WOORD OVER STRAFVONNIS EN MOTIVERING

Criminele psychologie en penitentiaire ervaring hebben er op gewezen hoe het sinds zolang vigerend strafstelsel ondoeltreffend is gebleven. Sedert jaren ook werd er door de beste auteurs toe aangezet om de criminele gerechtigheid, ab ovo, opnieuw te overdenken en het probleem der beteugeling grondig en zonder vooringenomenheid opnieuw in overweging te nemen. Bijzonder werd de nadruk gelegd op de noodzakelijkheid uit te gaan van een objectieve observatie van het sociaal verschijnsel der criminaliteit, en van een grondige kennis van het psychologisch wezen van de delinquent (1).

De hedendaagse criminologische gedachte bekommert zich dan ook minder om een verbetering van de rechtstechniek; de huidige periode wordt integendeel gekenmerkt door een veelvuldig streven naar de grond van de wetenschap zelve (2).

Zonder hiermede rekening te houden, vergenoegen magistraten en advocaten zich al te vaak met het oplossen van technische bijzonderheden omtrent onmiddellijke en beperkte belangen en nemen zij een al te exclusieve toevlucht tot utilitaristische repertoria. Men is alleen bezorgd over de toepassing van de gewone straffen «... zonder na te gaan of op die wijze de misdadigheid wel voldoende beteugeld wordt en, door deze afzijdigheid ten opzichte van de zich opdringende hervormingen, maakt men zich plichtig aan «een soort verraad tegen de maatschappij» (3).

Zou het dan van alle nut ontbloeit blijven, kort en in volle eenvoud na te gaan of het huidig strafvonnis zich dit verwijt van sociaal verraad niet op de hals haalt, en hoe hieraan, zonder wetwijziging, in een zekere mate kan verholpen worden?

### *Misdaad en beteugeling.*

Menselijk samenleven verwekt een complex van verhoudingen tussen personen, zaken en het goddelijke, waarvan de synchronisering wordt nagestreefd gving van de door de wet voorziene sanctie.

door godsdienst, ethica, recht en kunst. Het rechtskenmerkend bestanddeel in deze synchronisering bestaat in de sociale dwang : menselijke verhoudingen behoren tot het recht, wanneer zij door middel van een dwangingrijpen door de collectiviteit worden geregeld, beschermd en hersteld (4).

Tussen de gesanctioneerde regelen van het samenleven bestaan er normen, welke het doel nastreven ieder mens te dwingen zijn zelfzucht te beperken in verhouding met de wettige eisen van zijn medemens en de noodzakelijke orderegel. Vergrijpen tegen deze normen, evenals bestraffing van deze vergrijpen, maken het voorwerp uit van het crimineel recht. Aldus dient bepaald : welk menselijk doen of laten indruist tegen de samenleving; welke maatregelen deze inbreuken voorkomen of beteugelen; welke organen der maatschappij deze sancties opleggen en welke vormen in acht dienen genomen bij het beteugelend ingrijpen (5).

Het strafvonnis is dan ook, zoals alle rechterlijke beslissingen, de beslechting van een geschil tussen partijen (enkeling-overtreder en gemeenschap-openbaar ministerie), door met rechtsmacht beklede leden van de gemeenschap.

Wij ontwijken alle discussie over het recht tot bestraffing. Alleen onderlijnen wij mits hoeveel waarborg de collectiviteit haar strafstelsel op touw heeft gezet : onafhankelijkheid en onafzetbaarheid der rechters, scheiding van executieve en rechterlijke macht, zekerheid van rechtsmacht en verplichting tot motivering van alle vonnissen (6).

Op zulke wijze tegen willekeur beschermd, verschijnt de enkeling voor de gemachtigde vertegenwoordigers van de gemeenschap, om zijn daden te horen beoordelen. Schuldig verklaard zal hij zich een leed horen opleggen, onder vorm van een vonnis dat hem in het openbaar door voorlezing wordt betekend.

Het strafvonnis vereist dus de bepaling van het anti-sociaal doen of laten, de vermelding van de tekst welke hierdoor overtreden werd, en de opleg-

Maar het vergt ook de rechtvaardiging van het leed dat de delinquent wordt opgelegd, het strafvonnis dient « gemotiveerd ».

#### *Strafvonnis en -motivering.*

Daar zulks buiten ons onmiddellijk doel valt, houden wij ons niet op bij zekere bijkomende hoogst-betreuenswaardige gebreken van de straftoepassing. Alleen vermelden wij hoe vaak een daad misvormd en onbegrijpelijk voorkomt door een gebrek aan wettelijke omschrijving — gebrek dat in 1764 reeds aangewezen werd door Beccaria — alsmede hoe de wetgeving heden ten dage zo ingewikkeld is geworden, dat zij tot een voor doorsneemensen onbegrijpelijk mozaiek is uitgegroeid, tot een doolhof waar menig, nochtans ervaren rechtsgeleerde, tevergeefs de ariadnekluwen achter zich laat uitrollen.

Wel willen wij trachten even na te kijken wat de gemeenschap van de straf verwachten mag, wat het huidige vonnis hiertoe bijdraagt, en hoe het vonnis het doel der beteugeling beter zou kunnen nastreven.

#### *A. — Doel van de straf.*

Over de finaliteit van strafmaatregelen werden ontelbare lijvige boekdelen gepubliceerd. Uit een hevige gedachtenstrijd, welke een voornamelijk empiristische periode had opgevolgd, was men gekomen tot het klassiek stelsel, de school die « uitsluitend aan boekenwijsheid deed », en in wier naam « de belangen der gemeenschap meermaals aan theoretische leerstellingen opgeofferd werden » (7).

Tegenover deze metaphysische stelling was de positivistische tendenz opgerezen, met haar beweringen over biologische (Lombroso) en sociologische (Ferri en Garofalo) causaliteit.

Uit deze noodzakelijke scholienstrijd kwam het neo-klassiek stelsel tot stand, dat morele verantwoordelijkheid behield, doch met de tempering van de beveiligingsmaatregelen en van de verbeterende functie van de straf (... et ne peccetur).

Meest alle hedendaagse leerstellingen pogen een criminele rechtswetenschap uit te bouwen « die los staat van een bepaalde wijsgerige richting » (8). Nochtans blijft er een verschil bestaan tussen de opvattingen die uiteengezet werden in de jongste literatuur. Zo zekere auteurs, inderdaad, een vergeldingsdoel aan de straf blijven toeschrijven (9), komen andere er toe het doel van de straf tot beveiliging en verbetering te beperken (10), en dringen bijzonder aan op wederopvoeding en wederaanpassing (11) (12).

Reeds heeft de leer diep ingebeten in de rots van de morele verantwoordelijkheid, die de hoeksteen van ons Strafwetboek vormde. Sinds 8 Juni 1867 inderdaad, kwamen vele wetten het begrip van verantwoordelijkheid verzachten, laat staan betwijfelen: men denke vooral aan de wet van 4 October 1867 betreffende de verzachtende omstandigheden (13), aan de wet van 31 Mei 1888 aangaande de voorwaardelijke invrijheidstelling en veroor-

deling (14), aan de wet van 15 Mei 1912 op de kinderbescherming (15), en aan de wet van 9 April 1930 betreffende de abnormalen en het sociaal verweer (16).

Ook bij de uitvoering van de straf is vergelding volkomen uitgesloten, ten voordele van de verbetering der veroordeelden, hoofddoel van de zo verstreven humanitaire pogingen waarop onze strafcentra terecht fier gaan.

Zelfs bij het vastleggen van aard en omvang der straffen welke door de rechtbanken heden ten dage worden opgelegd, wordt steeds meer naar verbetering dan naar uitboeting getracht. Wel meer, het subjectief begrip van wederopvoeding zou het op het objectief begrip van vergelding volstrekt halen, indien de rechter meer en beter kon ingelicht worden over de personaliteit van de delinquenten (17).

Aldus blijkt vast te staan dat de huidige straf, al wordt zij uitgesproken krachtens de vigerende tekst, die een andere bedoeling had, vooral, zo niet exclusief, de verbetering van de overtreder en zijn sociale recuperatie beoogt.

#### *B. — De formalistische motivering.*

Het geblinddoekte beeld van Themis oproepende, stelt professor Collin vast dat « de gerechtigheid zonder toezien slaat, met rechtvaardige strengheid, doch zonder kennis en zonder liefde », blijkbaar zonder zich te bekommeren om het feit dat « de tragedie onverbiddeijk voortgaat » (18).

Meestal, inderdaad, sprak de rechter zijn vonnis naar feit en tekst uit. Wat de rechtvaardiging van zijn beslissing betrof, kon hij zich bevredigen met de wettelijke motivering ervan.

Deze motivering, die « le commentaire naturel » van het beschikkende gedeelte moet zijn, wordt bepaald als de aangehaalde en bekendgemaakte redenen die in feite en in rechte tot de beslissing hebben geleid (19).

De motivering van de rechterlijke uitspraken blijkt opgelegd te zijn geweest — ten einde een waarborg tegen elke willekeur te geven — ten einde de rechter te verplichten de hem toegezegde gevallen grondig in te zien en te overwegen, en ten einde de Hoven toe te laten daadwerkelijk toezicht te houden over vonnissen en rechtspraak (20).

De verplichting tot motiveren beperkt zich nochtans tot de aanduiding, tot de loutere opgave van een motief. De wet zegt inderdaad niet aan welke voorwaarden de motivering onderworpen is; zij bepaalt niets over vorm, mate of doel van de motieven.

Zo komt het dan ook dat het Hof van Verbreking voortdurend moest tussenkomen, en dit nog steeds moet doen, om een vaststaande theorie over de motivering uit te bouwen, in verband met gebrek aan motieven, dwaling en tegenstrijdigheid.

Er rest nochtans dat de motivering van louter formalistische aard is gebleven, en dat gebrek aan motieven als nietigheid naar de vorm kan worden aangezien (21). Nooit heeft men de rechters verplicht hun motivering te rechtvaardigen, de redenen er van uit te leggen (22).

De leer heeft zich reeds hevig verzet tegen dergelijke toestand, door de formalistische motivering

aan de kaak te stellen als « la grande cause de stagnation du droit répressif » (23).

Het moet dus geen verwondering baren dat de formule-motieven niet overeenstemmen met de reële beweegredenen van de rechters, wat deze trouwens, steeds naar beter strevend, toegeven (24).

Daar de huidige straftoepassing bestendig in strijd is met de oude opvatting van het Wetboek, is het de rechter niet altijd toegelaten zijn vonnis te motiveren « upon the very right of the matter », zonder tegen tekst en wetgever op te komen. Soms dient een bewezen verzwarende omstandigheid voor niet bewezen verklaard, ten einde billijk te blijven en niet gedwongen te zijn een al te zware minimumstraf uit te spreken. Soms ook dient een bewezen inbreuk voor onvoldoende bewezen verklaard, ten einde een zich in geweten opdringende gerechtelijke vergiffenis te verdoezelen. Soms moeten niet-pertinente verzachtende omstandigheden uiterlijk ingeroepen worden, om bepaalde tarieven te ontlopen. (Men denke o.m. aan overspel, valsheid in geschriften, dirigistische wetgevingen.)

Daarenboven zal men gemakkelijk inzien hoe de werkelijke motieven van zekere beslissingen soms van zo fijngevoelige psychologische standpunten uitgaan dat zij tot de wereld behoren van de voor klare uitdrukking niet vatbare imponderabiliën.

Eindelijk dient gezegd dat een rechter steeds mens blijft en dan ook terugdeinst voor het gevaar niet begrepen te worden of met ironie gerangschikt te worden onder de categorie der « fantaisisten », als bijzonder gevaarlijk aangeschreven in een korps waar conformisme en traditiegeest noodzakelijkerwijze voordeliger zijn.

Aldus valt al te vaak voor dat de veroordeelde het vonnis aanvoelt als een wraakneming, die niet gesteund gaat noch op het reële van zijn daad, noch op het reële van zijn psychologische gedraging, als een machtsingrijpen waarin niets menselijks leven zou.

### C. — De sociale motivering.

Daarom juist dient naar beter getracht. Een mens, de rechter, heeft het drama te beoordelen van een ander mens, de overtreder. Tot nog toe heeft men geen ander middel dan de straf gevonden ter bestrijding van de criminaliteit.

Wanneer een mens zijn medemens het strafleed oplegt kan hij zich niet met een artikel uit het wetboek tevreden stellen. De rechter beslist over het latere lijden en trachten van de veroordeelde, over zijn later goed of verkeerd leven. En dit vereist andere gronden dan een formule-rechtvaardiging.

Straf kan geen wraak meer zijn; zij moet hulp en redding zijn, zij moet de veroordeelde het middel geven terug opgenomen te worden in de broederband, in de broedervrede. Het vonnis moet de eerste toegereikte hand en het eerste lichtpunt der vergiffenis zijn, het moet hoop en vertrouwen schenken.

De strafrechter heeft niet te beslissen over een feit, noch over een abstract nummer van de mensen-

collectie; hij beslist over het lot van een broeder-mens.

De delinquent is het brandpunt van de criminele gerechtigheid (25); iedere procedure blijft vruchteloos zo de rechter niet doordringt tot in het diepste van het wezen dat voor hem te recht staat (26).

« De straf — leert professor Simon — kan haar doel dan alleen bereiken wanneer zij in ieder concreet geval bepaald wordt met inachtneming der persoonlijkheid van de dader, van zijn geringe of bijzondere gevaarlijkheid, van zijn al dan niet opvoedbaarheid, van de oorzaken die hem tot het misdrijf hebben geleid » (27).

De overtreder dient beschouwd « in... zijn diepverborgen en complexe gewetensgeheimen... het labyrintische van zijn fysieke samenstelling... zijn soms zwaardrukkende erfelijkheidsfactoren... zijn ongewone psychologie en onweerstaanbare driftbuien » (28), en in verhouding tot zijn « eindeloos geschakeerde omgeving » (29). Iedere observatie van de delictuositeit wijst, inderdaad, op een staat van gemoedsonevenwicht, die gelijk te stellen is met een staat van koorts of zenuwcrisis in het lichaam (30).

En, zoals de geneesheer, vijand van de ziekte, de vriend van de zieke is, zo moet de rechter de delinquentie hardnekkig bekampen in volle liefde voor de delinquent (31). Want mensengerechtigheid bestaat niet buiten liefde en steun: « il n'y a pas de loi qui se borne simplement à frapper, sans tendre la main au condamné pour le relever » (32).

In zijn zeer gedocumenteerd werk over de motivering, toont Mr Van Lennep aan hoe het vonnis meer gezag dan macht betekent (33). Het verschil-criterium tussen macht en gezag ligt juist in de motivering. « La raison du plus fort » bekommert zich niet het minste om de rechtvaardiging van het ingrijpen. Het gezagsbevel integendeel vereist rijp overwegen en oordeelkundige staving door de motieven.

Maar strafvonnis stelt een andere eis, een eis die meer is dan de loutere intellectuele beoordeling: het strafvonnis vraagt medevoelen, toenadering, bijstand, liefde voor de mens.

De motivering van het strafvonnis dient aan deze vereiste te beantwoorden en de inachtneming daarvan te doen uitschijnen.

Hoeveel algemeen gebruikte motieven zijn er niet die met de werkelijke beweegredenen niets gemeens hebben en aldus van aard worden mechanisatie, onbegrip of onbezorgdheid te doen vermoeden?

Het is wenselijk dat de rechter zich de moeite zou geven zijn motivering grondiger te overwegen, ze aan te passen aan de karakteristieken van ieder te veroordelen mens. De motivering zou dan overeenstemmen met de diepe geaardheid van de overtreder, met zijn werkelijke en bestendige periculositeit, of ook, met het niet te betwijfelen bestaan van een goede sociale inborst, die slechts bij toeval tegen instinctmatige zelfzucht machteloos is geworden.

De motivering zou er toe komen een al te gelijke straf volgens ieder geval te differentiëren, een bijzondere stempel op iedere straftoepassing te prenten, wars van de blinde tariefoplegging die guttig

kon vergeleken worden met de oudere militaire geneeskunde, waar één enige remedie tegen alle kwalen voorgeschreven was.

Gesteund op de persoonlijke elementen van de overtreders zou de motivering er toe komen door de veroordeelde de noodzakelijkheid van het rechterlijk ingrijpen te doen aannemen, de keuze van de straf te verklaren en de straf zelf te doen aanvaarden. Zij zou er toe komen, mits een paar diepgevoelde woorden, bij de veroordeelde de overtuiging te verwekken dat hijzelf, in de eerste plaats, aan zijn toestand kan verhelpen, dat hij persoonlijk, constructief en doeltreffend kan medewerken tot zijn wederopneming in de samenleving.

#### D. — Een korte kristische beschouwing.

Zeker past het iets nader te onderzoeken welke de voor- en nadelen zouden zijn van een nieuwe motivering, gericht naar sociaal begrip en humaan medevoelen.

Zulke critiek kan van verschillende standpunten uit doorgevoerd worden. Wij beperken ze tot een kort overzicht met betrekking tot de overtreder, de rechter, de beroepsrechter en de agent gelast met de strafuitvoering.

Ons inzicht is niet alle bestanddelen grondig na te gaan, maar alleen het tableau ervan te schetsen, voor discussie en overweging.

De overtreder loopt thans een veroordeling op die hem wordt bekendgemaakt bij ijsskoude voorlezing van een formalistische tekst. Veelal is het de veroordeelde onmogelijk te verstaan wat hem voorgelegd wordt. Zeker heeft de rechter de toestand grondig onderzocht en heeft hij beslist in volle geweten en ook met menslievendheid; maar de procedurevormen en de zittingstrant zetten hem aan zijn beslissing mede te delen in door formalisme gestelde woorden. De veroordeelde aanziet dus het vonnis noodzakelijkerwijze als de vrucht van een door een abstract wezen bewerkte mathematische berekening, als een onverbiddelijk iets, waar niets vat op heeft, waar hart en liefde niet tussenkomen.

Kon de veroordeelde in het vonnis het bewijs vinden dat zijn rechter medevoelt, kon hij in de motieven het teken vinden dat wat in hem goed bleef minstens evenzeer in acht werd genomen als zijn misdaad, kon hij in de motieven het bewijs vinden dat zijn rechter verbetering en heraanpassing heeft beoogd en niet vergelding en uitsluiting, dan zou hij het vonnis begrijpen en aanvaarden. En zo zou de verbittering vermeden worden, zo zou belet worden dat de veroordeelde vol verstokte haat zou gaan, vol haat en vol wanhoop voor de hem in het leven overblijvende mogelijkheden.

Anderzijds dient nochtans ingezien hoe kies en gevaarlijk de nieuwe taak van de rechter voorkomt. Men legt hem een psychologisch doordringen op waartoe hij niet voldoende gevormd werd, en waar iedere vergissing de zwaarste gevolgen kan teweegbrengen.

Daarenboven zou de afschrikkende invloed van de straf verloren gaan, wanneer deze invloed nodig blijkt ten opzichte van zekere biologische gewoontemisdadigers. Maar het zal de rechter nochtans moge-

lijk zijn dit te voorzien en zijn vonnis en houding hieraan aan te passen.

Zich tot subjectieve en sociale motivering toe-wijdend, zal de rechter alle bestanddelen van het geval grondiger inzien; hij zal zich nog meer over het mensproblema van de delinquent buigen. Op die wijze zal de beslissing meer gesteund gaan op de mens dan op het feit, wat noodzakelijk is, daar het feit slechts bijzaak en alleen te weerhouden is als teken van de anti-socialiteit.

De rechter zal zich dan ook meer bekommeren om het daadwerkelijk uitwerkkel van zijn vonnis, in concreto, rekening houdend met het complex van goed en kwaad, van sociale gevaarlijkheid en sociale mogelijkheden dat in alle overtreders leeft.

Het te beslechten geval op dergelijke wijze overwegend zal de rechter zich voortaan onthouden van impulsieve of affectieve beslissingen die, alhoewel naar plicht en geweten getroffen, nochtans noodgedwongen het gevolg zijn van eigen morele, psychische of sociologische structuren.

Anderzijds moeten een paar nadelen toegegeven. Het blijkt de rechter, a fortiori de rechtbank, moeilijk te zullen zijn een bondige motivering neer te pennen welke de juiste weergave zou zijn van de aan een zeer ingewikkeld psychologisch vraagpunt te geven oplossing. Daarbij komt het gebrek aan tijd in kamers, die te recht klagen over overlaste rollen en waar grondiger motivering meer tijd zal vergen dan het gebruik van onpersoonlijke en gekijkte formules.

Eindelijk dient gemeld dat zekere rechtsmach-ten, door tijdgebrek, uit vrees voor onbegrip of uit bedeesdheid, zich vlug zouden scharen rond gedegmede doch van alle ware betekenis ontholte formules. De motivering van de aanhoudingsbevelen in ons land, zoals de motivering van de vonnissen ten gronde in Nederland, laten niet toe hierover veel hoop te koesteren (34).

De rechter in beroep, staande voor een meer gedetailleerde en persoonlijke motivering, zal gewis een betere kijk over het geval krijgen. Hij wordt dus bekwaamer de beslissing gemakkelijker te begrijpen en het inzicht van de eerste rechter beter te overwegen.

Dan nog wanneer de rechter in beroep zou hervormen en de motivering zou verwerpen, blijft het voordeel bestaan daar hij het geval grondiger zou hebben moeten inzien.

Anderzijds nochtans kan de hervorming van een gedetailleerde motivering een vergissing van de eerste rechter duidelijker maken. Zo kan de prestige van rechtsmacht en rechters meer dan vroeger worden aangetast. Men vergeet nochtans niet dat de reactie van de veroordeelde niet meer verbittering tegen een blinde straf zou zijn, daar hij zich herinneren zou hoe de eerste rechter toenaderend en menslievend opgetreden was.

Ongetwijfeld zou een nadere en meer realistische motivering de beste gevolgen hebben voor de strafuitvoering.

Meermaals werd gewezen op de kloof die bestaat tussen vonnis en strafuitvoering. Tot hiertoe ging de rechterlijke appreciatie gesteund op feitelijke beschouwingen (inbreuk en storing van de maat-

schappelijke orde), wanneer de strafuitvoering door-  
ging in het teken van de mens (verbetering en  
sociale recuperatie). Zo moest het gebeuren dat  
de penitenciaire actie haar doel niet gemakkelijk  
kon bereiken door trouwe uitvoering van de rechter-  
lijke beslissing.

Met een beslissing gesteund op bestanddelen die  
persoonlijk zijn aan de veroordeelde, wordt de kloof  
aangevuld. De gevangenisagent zal in de motive-  
ring het richtsnoer van zijn actie vinden, daar zijn  
opdracht nu overeenstemt met het inzicht van de  
rechter, bij synchronisering van de nagestreefde  
doeleinden.

Anderzijds, weliswaar, kan het voorkomen dat  
de penitenciaire actie zal moeten rekening houden  
met na het vonnis ontloken bestanddelen, wat niet  
meer zou toelaten het vonnis zo trouw als gewenst  
uit te voeren. Doch hiertegen ligt een remedie in de  
tussenkoms van de rechters tijdens de strafuitvoer-  
ring, en in ieder geval kan de objectie het niet  
halen over de nadelen van de huidige diepe kloof.

\* \* \*

De criminologie bewijst dat het sinds zolang toe-  
gepaste stelsel van de vergeldingsstraffen ondoel-  
treffend, laat staan niet te rechtvaardigen is.

Zij komt er toe een stelsel voor te stellen waar  
rechterlijk ingrijpen zou steunen op de antisociali-  
teit en haar verbetering. Maar het onmiddellijk in  
voege stellen van dergelijk stelsel stuit op het feit  
dat de opinie hiervoor niet rijp is en dat alle delin-  
quenten wellicht ook de abnormalen, zich nog  
bewust zijn dat hun daad slecht was en er nog van  
overtuigd zijn dat zij straf verdienen.

Tussen een systeem waarvan de ondoeltreffend-  
heid bewezen is, en een systeem waarvan de onmid-  
dellijke toepassing onmogelijk blijkt, dient gezocht  
naar transactie en overgang.

De tussentijd is wellicht deze van een straf-  
toepassing volgens het bestaand wetboek, maar met  
een strenge oriëntatie naar sociaal begrip en  
humaan medevoelen, naar verbetering en recupera-  
tie van de overtreders door en voor de gemeen-  
schap. Tot zulke oriëntatie blijkt een grondige  
wijziging van de motivering der strafvonnissen  
hoogst nuttig, zo niet noodzakelijk. Dit ter over-  
denking voorleggen is ons doel geweest.

Een legislatief ingrijpen komt voor als voorbarig.  
Wel is wenselijk dat ieder strafrechter naar nieuwe  
motivering zou streven, en het begrip ervan aan  
ervaring zou toetsten.

Kan men dit verwachten?

De taak is kies, vergt veel tijd en legt een zware  
verantwoordelijkheid op. Maar het lot van mensen  
is er bij betrokken, mensenlijden en mensenverwach-  
ting... et nihil humani a me alienum puto.

S. C. VERSELE,  
afg. Onderzoeksrechter  
in de Rechtbank van  
1e aanleg te Leuven.

(1) BRAFFORT L.: La réforme de nos institutions  
répressives. Bruxelles (Puvrez), 1931, bl. 17.

(2) POMPE W. P.: De nieuwe richting in het strafrecht  
in Nederland. Rechtsk. Tijdschrift, 1930/1931, bl. 342.

(3) CORNIL L.: De taak van magistraat en advocaat  
op het gebied van het strafrecht. (Rede uitgesproken ter  
plechtige zitting van het Hof van Verbreking, op 15 Sept.  
1936.) R.W., 1936/1937, kol. 85.

(4) PICARD E.: Le droit pur. Paris (Flammarion), 1930,  
n. 12 en volg.

(5) GARRAUD R.: Traité théorique et pratique du droit  
pénal. Paris (Sirey), 1913, T. I, Intr., n. 21.

(6) GRONDWET: Art. 9, 30, al. 1 - 100; art. 25 - 92 -  
93; art. 7, al. 2 - 8 - 94; art. 97.

Wb. STRAFVORDERING: art. 163 - 195 - 211.

(7) COLLIN F.: Strafrecht. Brussel (Larcier), 1948,  
bl. 39.

(8) COLLIN F.: Naar het einde van de scholenstrijd in  
strafrecht. (Lezing aan de Nederlandse rechtsfaculteiten,  
van 28 April tot 2 Mei 1947.) R.W., 1946/1947, kol. 1089.

(9) COLLIN F.: Op. cit., sub 7, bl. 45 en volg.

(10) SIMON J.: Handboek van het Belgisch strafrecht.  
Brussel (Bruylant), 1943, bl. 38.

(11) CORNIL L.: Le droit pénal et la procédure pénale  
après la tourmente (Introduction aux « Nouvelles »). Bru-  
xelles (Larcier), 1946, bl. 44.

(12) DONNEDIEU de VABRES H.: Traité de droit cri-  
minel et de législation pénale comparée. Paris (Sirey), 1947,  
bl. 15, 274 en volg.

(13) WET van 4 Oktober 1867, gewijzigd door de wetten  
van 26 December 1881 en 4 September 1891, herdrukt bij  
K.B. van 22 Februari 1892, en opnieuw gewijzigd door de  
wetten van 23 Augustus 1919 en 14 Mei 1937.

(14) WET van 31 Mei 1888, gewijzigd door de wetten  
van 1 Mei 1913, 19 Augustus 1920, 24 Juli 1923, 26 Novem-  
ber 1926 en 14 November 1947, en weldra grondiger te wij-  
zigen bij het in voege stellen van de probation.

(15) WET van 15 Mei 1912, gewijzigd door de wetten  
van 13 April 1928 en 2 Juli 1930.

(16) WET van 9 April 1930, met ontwerp tot hervorming  
bewerkt door de Commissie ingesteld bij Besl. van 10 Mei  
1935.

Verslag van BRAFFORT - CORNIL in Rev. Dr. Pén., 1940,  
bl. 212, en onze kanttekeningen in dezelfde revue, 1948,  
bl. 430 tot 435.

(17) In 1947 werd een interview van de magistratuur  
op touw gezet door de Penitenciaire Commissie van de  
V.Z.W.D. « Renaissance Judiciaire ». De samenvatting der  
bekomen antwoorden werd verzekerd in een nog niet  
uitgegeven verslag dd. 6 Oktober 1947.

(18) COLLIN F.: Vergelding om Verbetering. (Voordracht  
tot de Vlaamse Conferentie der Balie te Antwerpen.) R.W.  
1931/1932, kol. 73 tot 82.

(19) PANDECTES: V° « Jugement », n. 1076 (raisons ex-  
primées) en 1096 (commentaire naturel).

(20) PANDECTES - REPERTOIRE DALLOZ - NOVELLES  
en andere: V° « Jugement » en « Motivation ».

(21) BELTJENS G.: Instruction Criminelle. Bruxelles  
(Bruylant), 1903, T. II, bl. 60.

VIDAL en MAGNOL: Cours de droit criminel et de science  
penitenciaire. Paris (Rousseau), 1935, bl. 979 en noot sub 4;  
bl. 1014 en noot sub 4.

(22) FAUSTIN HELIE: Traité de l'instruction criminelle.  
Bruxelles (Bruylant), 1869, n. 3943. (Il ne doit point compte  
des raisonnements qui ont formé sa conviction.)

VERBREKING (2de Kamer): 28 April 1915, Pas. 1915/16,  
I, 263; 26 April 1926, Pas. 1926, I, 350; 27 Oktober 1930,  
Pas. 1930, I, 339.

(23) BRAFFORT L.: Op. cit., bl. 51.

(24) INTERVIEW 1947: Cfr. supra sub 17.

(25) FERRI E.: La justice pénale. Rev. Intern. Dr. Pén.,  
1924, bl. 80 en volg. (...le protagoniste de la justice pé-  
nale...)

(26) DONNEDIEU de VABRES H.: Op. cit., bl. 6.

(27) SIMON J.: Op. cit., bl. 39.

(28) DARQUENNES A. (s.J.): De wijsgerige grondslag  
en analogie in strafrecht. Rechtsk. Tijdschrift, 1938, bl. 231.

(30) DONNEDIEU de VABRES H.: Op. cit., bl. 50.

(31) SEBASTIANO ERNA: Note al Concorso di Difesa So-  
ciale. Riv. di Difesa Sociale, 1947, bl. 25.

(32) MATTER P.: Evolution du droit criminel en France.  
(Conférence à l'Union belge de Dr. Pén.) Rev. Dr. Pén.,  
1937, bl. 182.

(33) VAN ELNNEP R.: De motivering van de uitspraken  
der rechtsmachten. Antwerpen (De Sikkel), 1946, bl. 9  
tot 12.

(34) POMPE W. P.: Het nieuwe tijdperk van het recht.  
Amsterdam, 1945.

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

# RECHTSPRAAK

## HOF VAN VERBREKING

1e kamer — 15 April 1948.

Eerste Voorzitter : M. Soenens.  
Raadsheer-Verslaggever : M. Louveaux.  
Advocaat-Generaal : M. Colard.

**Getuigenverhoor. — Verzoek om verlenging of nieuwe dagstelling van een tegenverhoor. — Souvereine beslissing van de rechter over de feiten.**

*De rechter over de feiten is krachtens de wet niet verplicht een verzoek om verlenging van, of om een nieuwe dagstelling voor een tegenverhoor steeds in te willigen. Geen enkele wettelijke verplichting op; op soevereine wijze beslist hij, al naar gelang de omstandigheden van de zaak, of een dergelijk verzoek eventueel dient te worden ingewilligd.*

Lemaire, Michelin, Ockier t/ echtgenoten  
Van den Berghe-Billiet.

Gelet op het bestreden arrest door het Hof van Beroep te Gent op 21 Juni 1945 gewezen;

Over het enig middel : schending van artikelen 255, 256, 267, 414 van het Wetboek van burgerlijke rechtspleging, 97 van de Grondwet en van de rechten van de verdediging,

doordat het bestreden arrest, na vastgesteld te hebben dat uit het proces-verbaal van de rechter-commissaris bleek dat op 1 Juni 1944, datum voor het tegenenkwest vastgesteld, beide partijen alsook een getuige aanwezig waren, dat « bijgevolg kon overgegaan worden tot het verhoor van de aanwezige getuige » dat « indien sommige getuigen uit verkeersmoeilijkheden zich niet hadden kunnen verplaatsen, het zich aanwees die personen bij middel ener rogatoire commissie te laten onderhoren » en dat « de getuigen die hun oproeping niet hadden beantwoord, konden worden herdaagd » — en anderzijds dat eisers niet volstrekt en onvoorwaardelijk verzaakt hadden aan het tegenenkwest;

beslist heeft dat het verzet van verweerders tegen eisers vraag om verlenging of een nieuwe dagstelling gegrond voorkwam, dat geen nieuwe dag voor het tegenenkwest diende gesteld te worden en dat de enkwesten definitief gesloten waren;

*Eerste onderdeel :* wanneer eisers het recht hadden hun getuigen te doen onderhoren in een tegenenkwest, wanneer bijgevolg de rechters ten gronde de wettelijke verplichting hadden de verlenging van het enkwest of een nieuwe dagstelling ervoor te bevelen;

*Tweede onderdeel :* wanneer, minstens, het arrest zijn beslissing niet gemotiveerd heeft, vermits het geen enkel reden aanduidt waarvoor eisers van hun recht om getuigen te laten onderhoren beroofd kunnen worden, des te meer daar het arrest impliciet aanneemt dat de op 1 Juni afwezige getuigen door overmacht belet waren op de gestelde datum aanwezig te zijn;

*Derde onderdeel :* wanneer in alle geval het

tegenstrijdig is enerzijds vast te stellen dat het verhoor van de aanwezige getuige kon afgenomen worden, dat de afwezige getuigen konden herdaagd worden of door een rogatoire commissie moesten onderhoord worden, en dat eisers aan het getuigenverhoor niet verzaakt hadden — en anderzijds dat geen aanleiding was tot verlenging of een nieuwe dagstelling van het enkwest; hetgeen er op neerkomt het recht van eisers tot het getuigenverhoor aan te nemen en terzelfder tijd het ontnemen van dit recht te verrechtvaardigen, zulks in overtreding van artikel 97 van de Grondwet volgens welk een tegenstrijdige motivering een rechterlijke beslissing niet wettelijk mag staven;

*Vierde onderdeel :* wanneer het eveneens tegenstrijdig is enerzijds impliciet aan te nemen dat zekere getuigen door overmacht belet werden op de gestelde dag aanwezig te zijn en anderzijds te beslissen dat het niet tengevolge was van de omstandigheid, doch door nalatigheid van eisers dat het tegenenkwest niet kon gehouden worden;

*Over het eerste onderdeel van het middel :*

Overwegende dat aanleggers beweren dat de rechters over de grond de wettelijke verplichting hadden de verlenging van het tegenenkwest of een nieuwe dagstelling ervoor te bevelen;

Overwegende dat geen enkele wettelijke verplichting aan de rechter oplegt; dat integendeel deze soeverein beoordeelt, naar gelang de feitelijke omstandigheden van de zaak, of het verzoek om verlenging of nieuwe dagstelling dient ingewilligd;

Dat het middel dus in zijn eerste onderdeel in rechte faalt;

*Over het tweede onderdeel van het middel :*

Overwegende dat aanleggers aanvoeren dat het bestreden arrest, in schending van artikel 97 van de Grondwet, verzuimt de redenen aan te duiden om dewelke eisers van hun recht om getuigen te laten onderhoren beroofd konden worden;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat « terzake de eerste rechter, op grond der voorgaande rechtshandelingen, oordeelkundig beslist heeft dat geen nieuwe dag voor het tegenenkwest diende gesteld te worden »;

Overwegende dat aldus het bestreden arrest, bij verwijzing naar de redenen van het vonnis a quo, waar gewilde nalatigheden en traagheden aan aanleggers werden ten laste gelegd, zijn beslissing wettelijk gemotiveerd heeft;

Dat het middel in zijn tweede onderdeel feitelijke grondslag mist;

*Over het derde onderdeel van het middel :*

Overwegende dat, zo het waar is dat in de bestreden beslissing verklaard wordt « dat, indien uit verkeersmoeilijkheden sommige getuigen zich niet hadden kunnen verplaatsen, het zich aanwees die personen bij middel van een rogatoire commissie te laten onderhoren en dat de getuigen die hun oproeping niet hadden beantwoord konden worden herdaagd », de rechter daardoor enkel een algemeen

beginsel, dat op elk verstekmakende getuige gebeurlijk toepasselijk is, in het licht heeft gesteld;

dat dienvolgens geen de minste tegenstrijdigheid bestaat tussen het formuleren van die algemene regel en het vaststellen dat, in een gegeven geval en gezien de feitelijke omstandigheden, geen aanleiding bestaat tot nieuwe dagstelling, de rechter souverain beoordelende of een aangevraagde verlenging van het getuigenverhoor dient toegestaan;

Dat het middel in zijn derde onderdeel in feite faalt;

*Over het vierde onderdeel van het middel :*

Overwegende dat het bestreden arrest geenszins als vaststaand feit impliciet heeft aangenomen dat zekere getuigen door overmacht belet werden op de gestelde dag aanwezig te zijn;

dat het enkel een onderstelling uitdrukt met te verklaren dat « indien » de getuigen zich niet hebben kunnen verplaatsen, zij bij rogatoire commissie kunnen onderhoord worden of herdaagd worden;

dat dus geen tegenstrijdigheid bestaat tussen het aanduiden van die mogelijkheid en het vaststellen, bij verwijzing naar de motieven van het beroepen vonnis, dat in feite het door de nalatigheid van eisers was dat het tegenenkwest niet kon gehouden worden;

Dat het middel in zijn vierde onderdeel dus feitelijke grondslag mist;

*Om die redenen :*

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanleggers tot de kosten en tot een schadevergoeding van 150 frank jegens verweerders.

NOOT: Vgl. Rép. prat., V<sup>o</sup> Enquête, nrs 221 e.v.; Braas, Précis de Procédure civile, II, nr 1076 e.v.

**BURGERLIJKE RECHTBANK TE MECHELEN**

28 Januari 1948.

Voorzitter : M. Hellemans.

Rechters : MM. Croonen en Verdellen.

Pleiters : Mrs. Bruneel en Bersou (Brussel).

1. Gewijsde (in militaire strafzaken). — Beschikking van buitenvervolginstelling krachtens het wetsbesluit van 26 Mei 1944.

2. Aansprakelijkheid. — Aangifte bij het gerecht van een beweerd misdrijf, gedaan met kwaad opzet.

1. De door de krijgsauditeur, krachtens het Londense wetsbesluit van 26 Mei 1944 genomen beschikking van buitenvervolginstelling, bezit gezag van gewijsde, zolang er geen nieuwe bezwaren oprijzen of zolang de beschikking door de krijgsauditeur-generaal niet wordt hervormd.

2. Wie bij de rechterlijke overheid, met kwaad opzet of met het inzicht van te schaden, aangifte doet van een beweerd misdrijf, is aansprakelijk voor de schade, die daardoor veroorzaakt wordt.

De Belder t/ Potters.

Aangezien de eiser, bij geregistreerd exploit van deurwaarder Joseph Alpaert, te Mechelen, dd. 11 Januari 1946, de verweerder liet dagvaarden ten einde deze te horen veroordelen om aan eiser te

betalen ten titel van schadeloosstelling de som van 25.000 frank met de gerechtelijke intresten op deze som; de lijfswang te horen uitspreken en de duur ervan te bepalen op zes maanden; de publicatie van het vonnis te horen bevelen in de Lierse dagbladen : « De Nethestad » en « Het Getrouwe Lier », de kosten van deze publicatie invorderbaar te horen verklaren op eenvoudig vertoon der factuur; het vonnis uitvoerbaar te horen verklaren niettegenstaande verzet of hoger beroep en zonder borg;

De verweerder te horen verwijzen in de kosten.

Aangezien de eiser laat gelden dat de verweerder Potters op 14 September 1944 tegen hem klacht neerlegde wegens verklikking bij de vijand; dat hij tengevolge van deze klacht op 13 October 1944 aangehouden werd en bleef tot 22 November daaropvolgend; dat het onderzoek door de heer Krijgsauditeur gedaan, duidelijk heeft uitgewezen dat de klacht van verweerder niet de minste schijn van waarheid bevatte;

Aangezien eiser hierop tegen de verweerder klacht neerlegde in handen van de Heer Procureur des Konings bij deze Rechtbank, wegens lasterlijke aantijging, voor welke betichting de verweerder voor de correctionele rechtbank moest verschijnen, doch dat de strafactie geamnestieerd werd;

Aangezien de eiser tengevolge van de aanhouding een schade beweerd geleden te hebben welke hij raamt op 500 frank per dag of vijftig maal 500 frank, zijnde 25.000 frank;

Aangezien de eiser tot staving van zijn eis nog laat gelden dat de verweerder bij het indienen van zijn klacht wegens verklikking, uit wraakzucht heeft gehandeld en dat naar zijn mening het bewijs ervan te vinden is in het feit dat de verweerder tijdens de bezetting door het Hof van Beroep te Brussel veroordeeld werd tot een gevangenzitting van zes maand, omdat hij eiser met een bijl had gekwetst;

Aangezien het uit de elementen der zaak blijkt dat de verweerder spontaan op 14 September 1944 bij de politie te Lier aangifte deed van feiten van verklikking bij de vijand ten laste van eiser; dat hij deze aangifte, na voorlezing, ondertekende; dat verweerder op 16 November daaropvolgende de hogervermelde klacht met nog meer omschreven nauwkeurigheid bevestigde;

Dat deze klacht voor gevolg had dat eiser op 13 October 1944 door de heer Krijgsauditeur in voorarrest werd gesteld; dat op 22 November 1944 dezelfde magistraat een bevel van buiten vervolgstelling nam ten voordele van eiser;

Aangezien de verweerder tegen deze gegevens vooreerst opwerpt dat het bevelschrift van buiten vervolgstelling niet helemaal de afwezigheid van bezwaren, ten laste van eiser, inhoudt, vermits het slechts vermeldt dat er geen genoegzame bezwaren bestaan tegen De Belder, hoofdens de betichting hem ten laste gelegd, zodat naar zijn mening de valsheid van de feiten vermeld in de klacht, niet volstrekt vaststaat;

Aangezien deze zienswijze niet kan bijgetreden worden; dat inderdaad de heer Krijgsauditeur, naar luidt van de schikkingen der Besluitwet van 26 Mei 1944 betreffende de bevoegdheid en de rechtspleging in zake misdaden en wanbedrijven tegen de

veiligheid van de Staat, bevoegd is om een bevelschrift van buitenvervolgving te geven, wanneer er geen voldoende bezwaren bestaan ten laste van een beklaagde; dat dit bevelschrift, zelfs wanneer het er zich toe bepaalt te verklaren dat er geen genoegzame bezwaren bestaan, het karakter draagt van het rechterlijke gewijsde zolang er geen nieuwe elementen aan het licht komen, of dat het door de Krijgsauditeur-Generaal niet werd hervormd, hetgeen in casu niet gebeurd is;

Dat het bevelschrift van 22 November 1944, gegeven op de feiten van verklikking, de huidige valsheid ervan dus rechterlijk vaststelt;

Aangezien de verweerder nog laat gelden dat hij de klacht wegens verklikking te goeder trouw heeft neergelegd, vermits verschillende personen hem tijdens de bezetting inlichtingen hadden verschaft omtrent het geval waarvan hij te goeder trouw kon afleiden dat eiser hem wel degelijk bij de vijand had verklikt;

Aangezien een burger, slachtoffer van een wanbedrijf, ontegensprekelijk het recht heeft de rechterlijke overheid hiervan in kennis te stellen en haar al de nodige inlichtingen hieromtrent te verstrekken die kunnen leiden tot de waarheid; dat hij nochtans gehouden is de schade te vergoeden die door zijn daad werd veroorzaakt, indien hij gehandeld heeft met het inzicht te schaden of met kwaad opzet;

Aangezien indien de valse aangifte bij de overheid een vermoeden kan doen ontstaan omtrent het kwaad opzet in hoofde van de aangever, dit vermoeden nochtans kan vernietigd worden door het bewijs van de goede trouw van de aangever;

Aangezien in casu, de elementen der zaak ten genoeg van recht bewijzen dat de verweerder onmiddellijk na de bevrijding, weze de 14 September 1944, te goeder trouw geacht heeft, gezien de inlichtingen die hem tijdens de bezetting door verschillende betrouwbare personen verstrekt werden, dat hij het slachtoffer is geweest van een verklikking bij de vijand door eiser; dat noch in de klacht noch tijdens het vooronderzoek, de verweerder blijk heeft gegeven van wraak omtrent de veroordeling die hij wegens slagen, op klacht van eiser, heeft opgelopen;

Aangezien in die omstandigheden de verweerder geen enkele fout kan ten laste gelegd worden de aangifte die hij tegen de eiser deed en de eis dus elke grond mist;

Aangezien de beschikkingen van artikelen 2, 34, 36, 37, 40, 41 der wet van 15 Juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, werden nageleefd;

#### Om deze redenen :

de Rechtbank, alle verdere of strijdige besluiten verwerpende, verklaart de eis ongegrond; wijst eiser er van af en veroordeelt hem tot de kosten.

NOOT: Betreffende het gezag van gewijsde, dat aan de beschikking van buitenvervolginstelling door de krijgsgerechtigde sub. gerechtelijke commissie moet worden toegekend, bestaat veel verwarring en onzekerheid. Vergl. o.m. Rép. Prat., V<sup>e</sup> Justice Militaire, nr 606. De overheersende rechtsgrond voor het gezag van gewijsde, is ongetwijfeld de rechtszekerheid der burgers. Hiermede is de zienswijze van de Rép. Prat. en de vroegere rechtspraak van het Hof van Cassatie moeilijk te verzoenen.

De bewering in de bovenstaande beslissing als zou de beschikking slechts gezag van gewijsde bezitten, zolang zij door de auditeur-generaal niet wordt hervormd, steunt op geen enkele wettelijke tekst en moet daarom als onjuist verworpen worden.

### CORRECTIONELE RECHTBANK TE OUDENAARDE

19 December 1947.

Voorzitter : M. De Groote.

Rechters : M.M. Van de Velde en J. Tytgat.

O. M. : M. Viaene.

Pleiters : Mrs A. Haus en E. Van Dessel.

Verkeer. — a) Weg die niet verder dan de aansluiting loopt. — b) Onvoorzienbare hindernis. — Weggebruiker komende van rechts.

a) *Is onvoldoende om een weg te beschouwen als lopende niet verder dan de aansluiting : een kleine afwijking of richtingverandering, een verschil van bestrating of van breedte of van benaming. Dit is evenwel niet meer het geval, wanneer er een afwijking is van verschillende meters, waardoor de as van beide wegen volledig buiten elkanders bereik valt, evenals een verschil van richting, van breedte, benaming en bestrating. (K.B. van 1 Februari 1944, art. 51.)*

b) *Het verschijnen van een weggebruiker, komende van rechts, op banen waar de voorrang niet in het oog springt, mag in principe niet als een onvoorzienbare hindernis beschouwd worden. Dit kan echter wel het geval zijn, wanneer de van rechts komende weggebruiker de uiterste linkerzijde van de weg, in strijd met de meest elementaire bepalingen van het verkeersreglement, gevolgd heeft. (K.B. van 1 Februari 1934, art. 42.)*

O. M. t/ Heyman en Lippens.

Gezien de beroepen ingesteld door beide verdachten en het Openbaar Ministerie, tegen een vonnis op tegenspraak gewezen door de Politierechtbank te Herzele, in datum van 8 November 1947 .....

Overwegende dat de beroepen tijdig werden ingediend en regelmatig zijn in de vorm;

#### Op strafrechtelijk gebied :

Overwegende dat de eerste rechter met recht en reden aanvaard heeft dat, welke ook de voorrang zou geweest zijn van verdachte Heyman, deze in alle geval de uiterste rechterzijde niet hield noch de linker bocht zo ruim mogelijk nam;

Overwegende dat deze inbreuken reeds meer dan voldoende bewezen zijn door de ligging van het voertuig van Heyman, zoals aangeduid op het plan door de Rijkswacht opgemaakt;

Overwegende dat deze beide inbreuken ook bestaan wanneer men de voorrang inroept van de weggebruiker die van rechts komt;

Dat inderdaad deze voorrang juist gesteund is op de regel dat de weggebruiker zijn rechterzijde zal blijven houden of te midden van de baan zal rijden, aldus aan de weggebruiker die van links komt de mogelijkheid gevende de weggebruiker op de hoofdbaan zo vroeg mogelijk op te merken en de nodige bewegingen te doen om deze te vermijden;

Overwegende dat de tweede vraag die zich stelt deze is te weten of de De Backerstraat en de « Zijstraat » moeten beschouwd worden als de verlen-

ging van elkander, zodat verdachte Lippens de voorrang moest laten aan de weggebruiker die van rechts kwam bij de kruising van twee banen van gelijk belang;

Overwegende dat de De Backerstraat en de « Zijstraat » niet als de verlenging van elkander mogen beschouwd worden;

Overwegende dat de rechtspraak aanneemt dat slechts een kleine afwijking of richtingsverandering, of een verschil van bestrating of van breedte of van benaming, onvoldoende zijn om de toestand van verlenging uit te sluiten;

Overwegende nochtans dat men hier ter zake komt te staan tegenover een duidelijke afwijking van verschillende meters, zodat de as van beide wegen volledig buiten elkanders bereikt valt, tenzij men op de uiterste linkerzijde aan het uiteinde van de De Backerstraat zou gaan rijden, evenals tegenover een verschil van richting, van breedte, van benaming en van bestrating;

Overwegende dat men evenmin zou kunnen zeggen dat de normale richting door de weggebruikers uit de De Backerstraat gevolgd, deze zou zijn naar de Zijstraat;

Overwegende aldus dat er ter zake geen enkel der algemeen aangenomen kenmerken voorhanden is om te zeggen dat twee wegen de verlenging van elkander zijn;

Overwegende dat, zo in de regel het verschijnen van een weggebruiker komende van rechts niet als een onvoorziene hindernis mag beschouwd worden op banen waar de voorrang niet in het oog springt, zijn aankomst uiterst links van zijn weg — hetzij dus in tegenstelling met de elementairste bepalingen van het verkeersreglement — wel als volledig onvoorzienbare hindernis mag beschouwd worden;

Overwegende verder dat de getuigen het eens zijn om te verklaren dat verdachte Lippens op zeer korte afstand gestopt heeft;

Overwegende dat het aldus bewezen is door de processen-verbaal en andere stukken van het geding, dat de eerste beklaagde zich plichtig heeft gemaakt aan de feiten hem ten laste gelegd onder letters A en B zoals hierboven beschreven;

Dat het echter niet bewezen is dat de tweede beklaagde zich plichtig maakte aan de feiten hem ten laste gelegd onder letters C en D;

Dat beiden A en B in hoofde van eerste beklaagde, het uitwissel zijnde geweest van één en hetzelfde misdadig inzicht, maar één straf vereisen;

Gezien de artikelen 40 en 100 van het Strafwetboek; artikelen 29, par. 4, en 31 van het Koninklijk Besluit van 1 Februari 1934; artikelen 1 en 2 der wet van 1 Augustus 1899, gewijzigd bij de wet van 1 Augustus 1924; artikelen 11, 14, 32, 34, 36, 41 en 64 der wet van 15 Juni 1935; artikel 1 der wet van 27 December 1928, en artikel 194 van het Wetboek van Strafvordering, door de heer Voorzitter ter zitting aangeduid;

Aanvaardt de beroepen en er op rechtdoende — op tegenspraak in laatste aanleg;

Vernietigt het vonnis van de eerste rechter, en opnieuw over de zaak wijzende:

Verwijst de eerste beklaagde, uit hoofde der feiten A en B samen, in een geldboete van 20 frank;

Ontslaat de tweede beklaagde van de vervolging, vrij van kosten.

.....

NOOT: Vgl. Corr. Rechtbank te Antwerpen, 22 Mei 1947, R. W. 1947-1948, 290, en de onder dit vonnis vermelde rechtspraak en rechtsleer.

## RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST NIKLAAS

1e Kamer. — 30 Maart 1948.

Voorzitter: M. Dirix.

Rechters: M.M. Blauwaert en Maes.

Referendaris: M. L. Thuysbaert.

Pleiers: Mrs G. Heyvaert en J. Maillet.

**Sequestratie (Wetsbesluit van 17 Januari 1945).** — **Verplichting voor de Dienst van het Sequester bij opzegging van dienstcontract de wettelijke of gebruikelijke termijnen in acht te nemen.** — **Niet ontvankelijkheid van rechtsvorderingen tegen gesequestreerde.**

*De Dienst van het Sequester is gehouden de overeenkomsten, welke op geldige wijze door de gesequestreerde werden gesloten, te eerbiedigen en, name-lijk, bij opzegging van een bediende, de wettelijke of gebruikelijke termijn in acht te nemen.*

*De Dienst van het Sequester is alléén bevoegd om in rechte op te treden t.a.v. alle rechtsvorderingen betreffende goederen, waarvan het beheer aan de gesequestreerde werd ontnomen krachtens het wetsbesluit van 17 Januari 1945.*

D'Hollander t/ N. V. Karlec, de Dienst van het Sequester en S. V. « Accountex ».

Gezien het exploit van rechtsingang van 29 September 1945, betekend door het ambt van deurwaarder Aimé Van Puyvelde, te St Niklaas;

Aangezien de eis er toe strekt « te horen zeggen voor recht dat, voor de redenen uiteengezet in de inleidende dagvaarding, de aanlegger recht heeft op een vergoeding, als opzeggingstermijn, van 8 maal fr. 8.137,50 of 65.100 frank; gevolglijk, gedaagde zich te horen veroordelen om aan de aanlegger te betalen de som van 65.100 frank met de rechterlijke intresten en de proceskosten; het vonnis uitvoerbaar te horen verklaren bij voorraad, niettegenstaande verzet of beroep en zonder borg; eis geschat, enkel wat betreft bevoegdheid en aanleg op 12.500 frank »;

Gezien het exploit van 7 Februari 1948, betekend door het ambt van hoger genoemde deurwaarder Van Puyvelde, er toe strekkende « gedaagden te horen zeggen voor recht dat er verknochtheid bestaat tussen de zaken ingeleid bij huidige dagvaarding en deze ingeleid bij exploit van zelfde deurwaarder in d.d. 29 September 1945, hangende voor deze Rechtbank; dienvolgens, te horen zeggen dat beide gedaagden dienen tussen te komen in het geding en zich solidairlijk te horen veroordelen met de N.V. « Kargès, Hammer-Lecluyse » om aan de aanlegger te betalen, voor de redenen in zelfde dagvaarding aangehaald, de som van 65.100 frank met de rechterlijke intresten en de proceskosten, er inbegrepen de kosten van onderhavige dagvaarding in tussenkomst; het vonnis uitvoerbaar te horen

verklaren bij voorraad, niettegenstaande verzet of beroep en zonder borg »;

Aangezien de rechtsvorderingen, op de algemene rol ingeschreven onder de nummers 628 en 1119, verknocht zijn en een goede rechtsbedeling vergt dat ze worden samengevoegd;

Ten gronde :

Aangezien de aanlegger tot staving van zijn eis aanvoert :

dat hij, gedurende meer dan tien jaar in dienst geweest is van de N.V. «Kargès, Hammer-Lecluyse», in 't kort «Karlec», in hoedanigheid van boekhouder en, als zodanig, een verantwoordelijke post bekleedde in deze belangrijke firma;

dat zijn maandelijksse verdienste fr. 8.137,50 bedroeg;

dat hem, op 1 October 1944, opzegging werd betekend en het tussen hem en gedaagde in de hoofdzaak bestaande dienstcontract aldus verbroken werd;

dat hij, op de datum van de inleiding der hoofdzaak, zijnde 29 September 1945, betaling bekomen had van vier maand wedde, dan wanneer hij meent recht te hebben op een vergoeding gelijk aan een opzeggingstermijn van een jaar;

dat, evenwel, naderhand, in de loop van het geding, hem nog twee maand loon werd bijbetaald; zodat de oorspronkelijke eis dient verminderd tot  $6 \times 8.137,50$  of fr. 48.825,—;

Aangezien de gedaagden op de eis antwoorden :

dat de gedaagde vennootschap onder sequester werd geplaatst bij het van kracht worden, op 4 September 1944, van de Besluitwet van 23 Augustus 1944; dat, door het louter feit van de gerechtelijke inbewaringstelling, de aanwervingen en dienstverhuringsovereenkomsten door de gesequesteerde afgesloten, zijn komen te vervallen en zonder kracht zijn geworden ten overstaan van de Dienst van het Sequester, op grond van art. 15 van de wet van 10 November 1918; dat aanlegger zich niet kan beroepen op het gemeen recht, gezien de bepalingen in zake sequester van openbare orde zijn;

Aangezien de stelling van de gedaagden formeel indruist tegen de uitdrukkelijke beschikkingen van de Besluitwet van 10 Januari 1946, waarvan art. 1 bepaalt dat «de invordering door de Staat van de schadevergoeding en van alle andere sommen waartoe de onder sequester gestelde mocht worden veroordeeld wegens misdrijven en wanbedrijven tegen de uitwendige veiligheid van de Staat, geenszins afbreuk doen aan de rechten van de overige schuldeisers, om 't even welke de datum en de oorzaak van hun schuldvorderingen, de ongeoorloofde uitgezonderd, ook wezen »;

dat hieruit moet worden afgeleid dat de Dienst van het Sequester de overeenkomsten moet eerbiedigen, onder meer de dienstcontracten welke door de gesequesteerde geldig werden afgesloten (Verbr. 20 October 1927, Pas. 1927, 1, 307; R. v. K. Antw., 6 April 1929, P. A. 1929, 49; Brussel, 20 Mei 1931, J. T. 1931, 347; R. v. K. Brussel, 13 Juli 1946, Rev. des Faill. 1947, 119; R. v. K. Gent, 13 Febr. 1947, R. W. 1946-47, 756);

Aangezien de Dienst van het Sequester, derhalve, indien hij wenste een einde te stellen aan het dienst-

contract dat de gesequesteerde met de aanlegger verbond, de wettelijke of gebruikelijke termijn van opzegging moest in acht nemen;

Aangezien het vaststaat en, ten andere, niet wordt betwist :

dat aanlegger, gedurende meer dan tien jaar, in hoedanigheid van boekhouder, in dienst geweest is van gedaagde in de hoofdzaak;

dat zijn maandelijksse verdienste, ten tijde van de opzegging, fr. 8.137,50 bedroeg;

Aangezien het blijkt dat door de Samenw. Ven. Accountex, mandataris van de Dienst van het Sequester, aan de aanlegger een vooropzeg van zes maand betekend werd en dat hem de daarmede overeenstemmende vergoeding werd uitbetaald, deels in de loop van het geding;

Aangezien de aanlegger, echter, aanspraak maakt op een opzeggingstermijn van een jaar;

Aangezien dat, in acht genomen dat aanlegger een verantwoordelijke plaats bekleedde in dienst van de N. V. «Karlec», en dit gedurende meer dan tien jaar;

dat, rekening houdend met het feit dat betrekkingen, waaraan gelijkwaardige voordelen verbonden zijn, als hier het geval was, eerder schaars zijn, een vergoeding gelijk aan een opzeggingstermijn van negen maand als rechtmatig en billijk voorkomt;

Aangezien de aanlegger, dienvolgens, nog recht heeft op  $3 \times 8.137,50$  of fr. 24.412,50;

Wat betreft de solidaire veroordeling van de gedaagden in tussenkomst met gedaagde in de hoofdzaak :

Aangezien de wettelijke inbewaringstelling van goederen voor gevolg heeft dat de rechten ten aanzien van deze goederen niet meer op geldige wijze door de onder voorlopig beheer gestelde persoon of vennootschap kunnen worden uitgeoefend (R. v. K. Brussel, 13 Juli 1946, J. T. 1946, 461; id. 18 October 1946, J. Comm. Brux., 1947, 177);

dat er uit volgt dat de eis, in zover hij gericht is tegen de N. V. «Karlec», niet ontvankelijk is;

Aangezien de Sam. Venn. «Accountex» enkel gedagvaard werd in haar hoedanigheid van mandataris van de Dienst van het Sequester voor de N. V. «Karlec», zodat het zal volstaan het tegenwoordig vonnis gemeen te verklaren aan de Dienst van het Sequester en aan haar mandataris de Sam. Venn. «Accountex»;

*Om deze redenen :*

De Rechtbank, gelet op de artikelen 2, 37 en 41 van de wet van 15 Juni 1935, op het gebruik der talen in gerechtszaken, vonnissende op tegenspraak, alle verdere of strijdige besluiten afwijzende, voegt de rechtsvorderingen op de algemene rol ingeschreven onder de nummers 628 en 1119 samen; en, beslissende bij één en zelfde vonnis, verklaart de vordering onontvankelijk ten aanzien van de N. V. «Kargès, Hammer-Lecluyse», doch ontvankelijk ten opzichte van de gedaagden in tussenkomst; ten gronde, zegt voor recht dat de aanlegger kan aanspraak maken op een opzeggingstermijn van negen maand; gevolglijk, veroordeelt de Dienst van het Sequester om aan de aanlegger de som te betalen van fr. 24.412,50, vermeerderd met de

gerechtelijke intresten, verwijst de Dienst van het Sequester in al de kosten;

Verklaart dit vonnis gemeen aan de N. V. Dienst van het Sequester en aan haar mandataris de Sam. Venn. « Accountex »;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elk verhaal en zonder borgstelling.

## VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

3e kanton. — 27 Maart 1948.

Vrederechter : M. Van Nuffel.  
Pleiters : Mrs. P. Pollet en A. Meeus.

**Gezinsvergoedingen. — Verplichting van niet-bezoldigde commissaris van vennootschappen om bijdragen te betalen.**

*De commissaris van vennootschappen is verplicht bijdragen voor gezinsvergoedingen te betalen, ongeacht de omstandigheid, dat zijn mandaat al dan niet bezoldigd wordt. (K.B. 22 Dec. 1938, artt. 3 en 5).*

Onderlinge Maatschappij t/ Le Jeune Guy.

Aangezien de eis strekt ten einde verweerder te horen veroordelen om aan aanlegster te betalen de som van 1.572 frank voor achterstallige bijdragen voor gezinsvergoedingen over het 2e semester 1944 en het eerste semester van 1945 en 1946, verhoogd met de kosten;

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten;

Aangezien verweerder aanvoert dat hij de gevraagde bedragen niet verschuldigd, is omdat hij zijn mandaat van commissaris kosteloos heeft uitgevoerd;

Aangezien artikelen 3 en 5 van het K.B. van 22 December 1932 luiden als volgt : « worden eveneens voor de toepassing van dit besluit met de buiten dienstverband staande arbeiders gelijkgesteld de personen, die, onder welke benaming ook, met een opdracht van beheerder of afgevaardigde-beheerder belast zijn : a) van een naamloze vennootschap, een vennootschap bij wijze van geldschieting op aandelen, een coöperatie of credietvereniging; b) van een gemeenschappelijke kas van verzekering tegen de arbeidsongevallen; c) van een inrichting van openbaar nut of een vereniging zonder winstbejag die zich op bijkomende wijze aan een winstgevend bedrijf wijden met uitzondering van de kloostergemeenten »;

Aangezien blijkt uit de wettekst dat de wet van toepassing is onafgezien of het mandaat van commissaris al dan niet wordt bezoldigd; dat inderdaad de wet alleenlijk uitzondert commissaris van « ..... die zich op bijkomende wijze aan een winstgevend bedrijf wijden, met uitzondering van de kloostergemeenten »;

Aangezien in deze omstandigheden de eis gegrond is;

*Om deze redenen :*

Wij, Vrederechter, rechtdoende op tegenspraak, veroordelen verweerder om aan aanlegger te betalen de som van 1.572 frank, enz.

## VREDEGERECHT TE HERZELE

29 Januari 1947.

Pl. Vrederechter : M. G. van Driessche.  
Pl.: Mrs De Munter, De Coninck van Noyen en Michiels.

1. **Dagvaarding. — Commissie van de Openbare Onderstand.**
2. **Zaakwaarneming. — Bestaansvereisten. — Verhuring van een waargenomen zaak in eigen naam.**

1. *De dagvaarding aan de Commissie van de Openbare Onderstand in de persoon van haar voorzitter is nietig; deze nietigheid wordt evenwel gedekt door de vrijwillige verschijning van haar schatbewaarder. (R.V. artt. 69 en 173).*

2. *Voor het bestaan van zaakwaarneming is vereist, dat andermans zaken worden waargenomen zonder verzet of verbod van de belanghebbende en zonder daartoe wettelijk of contractueel verplicht te zijn, met de bedoeling gezien de noodzakelijkheid ernstig nadeel voor de eigenaar te voorkomen.*

*Het feit, dat de zaakwaarnemer belang heeft door andermans zaken waar te nemen, is zonder invloed, wanneer dit belang niet de oorzaak en de grondslag vormt van de zaakwaarneming.*

*Wanneer de zaakwaarnemer de waargenomen zaak in eigen naam verhuurt, zonder aan de huurder te doen kennen, dat hij alieno nomine in hoedanigheid van zaakwaarnemer voor rekening van de eigenaar handelt, bestaat er tussen deze laatste (bij het ontbreken van elke bekrachtiging zijnerzijds) en de huurder geen enkel rechtsverband. De huurder kan zich alsdan tegen de zaakwaarnemer keren, die op zijn beurt van de eigenaar, wiens zaken hij op behoorlijke wijze heeft waargenomen, herstel kan eisen van de schade, te zijnen laste ontstaan door de niet-erkenning of bekrachtiging van de verhuring en door de deswege eventueel aan de huurder verschuldigde schadevergoeding. (B.W. artt. 1372 en 1375).*

B. t/ De L. en D. L. t/ C. O. O. te Aaigem.

Aangezien de eiser Marcel B. de verweerder Jozef De L. heeft doen dagvaarden ten einde te horen zeggen dat deze verweerder zonder enig recht of titel betreft het huis door voornoemde aanlegger op 21 Mei 1946 aangekocht als onmiddellijk vrij, bij akte verleden door het ambt van Mr De Vuyst, Notaris te Borsbeke, en dat hij dienvolgens dit huis zal dienen te verlaten binnen de 24 uren na het tussen te komen vonnis; en ten einde de aanlegger te horen bemachtigen de verweerder uit te zetten bij rechtsmacht uit dit huis, met verwijzing van verweerder in de kosten van het geding;

Aangezien de aanlegger Jozef De L., in zijn eerste besluiten de waarde van deze hoofdeis heeft geschat op meer dan 1.000 frank voor wat de bevoegdheid en de aanleg betreft;

Aangezien de verweerder De L. de Commissie van Openbare Onderstand van Aaigem heeft doen dagvaarden tot verplichte tussenkomst in het geding tegen hem ingespannen door de eiser Marcel B., ten einde de vervolgingen tegen hem ingesteld door de aanlegger te doen ophouden, zoniet en bij gebreke hieraan te voldoen, de Commissie van Openbare Onderstand zich te horen veroordelen, bij het te wijzen vonnis, hem te vrijwaren en schadeloos

te stellen voor alle veroordelingen die tegen hem zouden kunnen uitgesproken worden ten behoeve van de aanlegger Marcel B. in hoofdsom, kosten en intresten, met verwijzing in de kosten van de eis in vrijwaring; dit alles onder alle voorbehoud namelijk van later op te vorderen schadevergoedingen; eis geschat in de dagvaarding op meer dan 3.000 frank voor de aanleg;

Aangezien deze beide rechtsvorderingen, hoofdeis en eis in vrijwaring, samenhangend zijn en dienen saam gevoegd te worden in het belang ener goede rechtsbedeling;

Aangezien voorafgaandelijk dient opgemerkt te worden dat de verweerder in vrijwaring C. O. O. Aaigem werd gedagvaard in de persoon van haar Voorzitter, maar dat zij bij monde van haar raadsman heeft verklaard deze onregelmatigheid te willen herstellen door de vrijwillige verschijning van haar schatbewaarder;

Overwegende dat uit de uiteenzetting en de besluiten der partijen en de door hem voorgebrachte bewijsstukken de volgende gegevens als vaststaand mogen beschouwd worden :

1°) De C. O. O. van Aaigem is eigenaarster van een perceel grond gelegen te Aaigem, Sectie B nr 37 c bis, met een oppervlakte van 35 aren;

dit perceel behoort in cijnspacht toe aan Bernard Remi B., oom van Marcel B., verweerder op de hoofdeis en eiser in vrijwaring ter zake, tot 1983;

Bernard Remi B., cijnspachter, bouwde een huis op die grond, volgens titel d.d. 13 Juli 1885;

2°) Bernard Remi B. vluchtte naar Duitsland met zijn echtgenote vóór de aankomst der verbondene legers; hij zit thans in voorarrest en werd nog niet veroordeeld; zijn echtgenote is teruggekomen uit Duitsland nadat dit huis reeds verkocht was aan Marcel B. bij dadelijke uitwinning door de hypothecaire schuldeisers van haar echtgenoot;

3°) bij de bevrijding werd dit huis ernstig beschadigd door de bevolking, wegens de houding en het gedrag gedurende de bezetting van Remi B., die terecht of ten onrechte als gestapo werd beschouwd; ruiten werden stukgeslagen, inboedel vernield en zelf granaten geworpen in het huis;

4°) De C. O. O. van Aaigem heeft dit aldus ledig staande huis in huur gegeven aan De L., vader van een groot gezin, en behoeftige der gemeente, die voorheen woonde in een huis van de Heer Burgemeester, aan de huurprijs van 625 fr. per trimester;

De kwijtschriften, afgeleverd en getekend door de ontvanger der C. O. O., vermelden duidelijk dat deze som betaald werd ten titel van huishuur; deze kwijtschriften vermelden niet in welke hoedanigheid de C. O. O. deze verhuring toestaat; het kwijtschrift afgeleverd de 2 Juli 1946, vermeldt de huurbetaling over het tijdstip van 2 Mei tot 30 Juni 1946, dus nog na de verkoop van het huis bij dadelijke uitwinning op 21 Mei 1946;

5°) bij akte toewijs bij dadelijke uitwinning verleden door het ambt van Mr Charles De Vuyst, Notaris te Borsbeke, de 21 Mei 1946, ten verzoeken der Maatschappij « eVrhaegen, Morel en Cardon », gevestigd te Gent, handelend over hunne schuldenaars Bernard Remi B., en dezes echtgenote Blon-

dina S., werd dit huis, zonder de grond, toegewezen aan de aanlegger Marcel B., met onmiddellijke ingebruiktrekking;

Aangezien verweerder Jozef De L., in zijn schriftelijke besluiten dd. 24 Oogst 1946 er zich toe bepaalde : 1°) akte te vragen aan de Rechtbank :

a) dat hij het door hem betrokken goed in huur heeft van de C. O. O. van Aaigem tegen behoorlijk genaamtekend ontvangstbewijs van de Heer Ontvanger van de C. O. O. van Aaigem;

b) dat hij de C. O. O. van Aaigem in vrijwaring heeft opgeroepen;

c) dat hij eist buiten het geding gesteld te worden;

2°) Verder, verwijzing van de aanlegger in de kosten van het geding, en 3°) dezes verwijzing hem een schadevergoeding te betalen van 1.000 frank wegens tergend geding;

Aangezien de C. O. O. van Aaigem, verweester op de eis in vrijwaring in hare schriftelijke besluiten dd. 24 Oogst 1946 besluit tot horen vonnissen dat zij gehandeld heeft als zaakvoerster en dat de verhuring, in deze hoedanigheid door haar toegestaan aan verweester De L. geldig is;

Aangezien, indien deze besluiten ingewilligd worden de hoofdeis ingespannen door de aanlegger De L. als noodzakelijke gevolgtrekking ongegrond dient verklaart te worden, hoewel zulks niet uitdrukkelijk gevraagd wordt in de voornoemde besluiten der C. O. O. Aaigem;

Aangezien de aanlegger Marcel B., in zijn schriftelijke besluiten d.d. 7 September 1946 : 1°) de samenvoeging vraagt van de hoofdeis met de eis in vrijwaring; 2°) akte vraagt van de schatting van de hoofdeis en van de eis in vrijwaring op meer dan 1.000 frank ieder voor wat de bevoegdheid en de aanleg betreft; 3°) akte vraagt van zijn voorbehoud op schadevergoeding ten opzichte der C. O. O. en van De L.; 4°) vraagt te horen vonnissen dat de C. O. O. niet is opgetreden als zaakvoerster bij de verhuring van kwestig huis aan De L.; dat de C. O. O. De L. niet vermag te vrijwaren; dat verweerder De L. het goed betreft zonder recht of titel; dienvolgens de eis in vrijwaring af te wijzen als niet gegrond en aan eiser het voordeel van zijn inleidend exploit toe te kennen; 5°) verweerder en de C. O. O. te veroordelen tot de kosten; 6°) de tegeneis van verweerder De L. tot betaling van schadevergoeding wegens tergend geding af te wijzen;

Overwegende dat we vooreerst te onderzoeken hebben of de C. O. O. Aaigem terzake dient beschouwd te worden als hebbende gehandeld als zaakvoerder van Remi B., bij de verhuring van diens huis aan verweerder De L., eiser in vrijwaring;

Overwegende dat tot het bestaan der zaakvoering in de zin van art. 1372 B. W. B. de volgende voorwaarden vereist zijn :

1°) Men moet andermans goed op nuttige wijze beheerd hebben;

2°) vrijwillig, zonder daartoe krachtens de wet of een overeenkomst gehouden te zijn;

3°) zonder verzet of verbod vanwege de eigenaar;

4°) wanneer deze inmenging in andermans zaak

noodzakelijk was om ernstig nadeel voor de eigenaar te voorkomen;

5°) met het inzicht andermans belangen te behartigen, (*animus negotia aliena gerandi*), in het belang van de eigenaar, uit welwillendheid jegens hem om hem dienst te bewijzen, doch zonder begiftigingsinzicht (*animus donandi*), (Kluyskens, De Verbintenissen, nr 350; De Page, Deel II, nr 1074);

Overwegende dat, wanneer deze voorwaarden vervuld zijn er zaakwaarneming bestaat in de zin der wet met de gevolgen eraan gehecht door de wet;

Overwegende dat terzake het niet ernstig te betwisten valt dat, na de schade reeds aangericht aan het huis, door de bevolking, de tussenkost der C. O. O. om verdere schade te voorkomen het karakter van dwingende noodzakelijkheid vertoont; dat het eenvoudig dicht maken van deuren en vensters geen afdoende beschermingsmaatregel zou geweest zijn; dat het huis diende bewoond te worden om verdere aanslagen te voorkomen;

Overwegende dat de C. O. O. weliswaar verweerder De L. dit huis had kunnen laten bewonen bij louter gedoog, zonder huur te betalen;

dat het echter twijfelachtig is of verweerder De L. zou bereid geweest zijn het huis dat hij in huur had te verlaten om ten louter precare titel, dus met gevaar van onmiddellijke uitzetting, een ander huis te gaan bewonen; dat het niet bewezen is dat de C. O. O., welke spoeddringend handelend optreden moest, iemand vinden kon die, zonder huurkontraakt, het huis zou willen komen bewonen hebben; dat dus terzake niet kan gezegd worden dat de C. O. O. de zaak van de eigenaar Remi B. niet nuttig zou beheerd hebben, omdat zij dit huis verhuurde in plaats van het kosteloos ten precare titel te doen bewonen; zulks des te meer dat, op dit ogenblik, de terugkeer der familie Remi B., zelfs na de ineensstorting van Duitsland, niet als nakend te verwachten was, en dan ook eerst veel later gebeurde;

Overwegende dat de aanlegger ten onrechte het *animus gerandi* terzake betwist; dat het beheren van dit huis niet medebrengt dat de C. O. O. persoonlijke sympathie hoefde te gevoelen voor de cijnspachter Remi B. noch de goedkeuring dezes anti-vaderlandse gedragingen; dat de C. O. O. de plundering en vernieling van dit huis door de opgezwepte bevolking heeft willen voorkomen, welke plundering en vernieling best voorkomen werd, hoe schuldig de bewoner van dit huis zich ook mocht gedragen hebben; dat zó optredend de C.O.O. gehandeld heeft met inzicht van de cijnspachter Remi B. de welwillende dienst te bewijzen zijn huis te redden van een weliswaar begrijpelijk maar niettemin betreurenswaardige uitbarsting der volkswoede, hetgeen precies het *animus gerandi* zonder begiftigingsoogmerk (*animus donandi*) vormt;

Overwegende dat het feit dat het behoud van het huis later, na het einde van cijnspacht in 1983, ook zou ten goede komen van de C.O.O., vermits deze dan door natrekking eigenares zal worden van dit huis, en het feit dat de C.O.O., door de verhuring van dit huis aan verweerder De L., aan de Burgemeester van Aaigem de dienst kon bewijzen hem van die huurder te verlossen, aan het optreden der

C.O.O. het karakter van zaakvoering niet ontnemen kan;

Overwegende immers, dat ook wanneer men het inzicht heeft andermans goed te beheren, het mogelijk is dat men hierdoor tezelvertijd eigen belangen dient;

dat zulks de zaakvoering niet uitsluit wanneer dit eigen belang niet de oorzaak en de grondslag is der inmenging in andermans zaak; De Page loco citato, blz. 925 (nr 1074 D. 1° in fine)

Overwegende dat terzake dus dient besloten te worden dat de C.O.O. ter zake wel degelijk is opgetreden als zaakvoerder in de zin der wet;

Overwegende dat wij dan verder de gevolgen dezer zaakvoering moeten onderzoeken, in het bijzonder voor wat betreft de verhuring van het huis B. door de C.O.O. aan verweerder De L.;

Overwegende dat desaangaande vooraf dient aangemerkt te worden dat noch de cijnspachter Remi B., noch de koper van het huis, aanlegger Marcel B., ooit deze verhuring hebben aanvaard of bekrachtigd, en de zaakvoering door bekrachtiging dus nooit werd omgezet met terugwerkende kracht in een mandaat (De Page, loco citato nr 1088) met al de rechtsgevolgen daaruit voortvloeiend;

Overwegende, vervolgens, dat deze verhuring onbetwistbaar werd afgesloten door de C.O.O. handelend *non alineo nomine* in haar persoonlijke naam, zonder dat zij hierbij aan de huurder De L. deed kennen dat zij handelde, *alieno nomine*, in hoedanigheid van zaakvoerder voor rekening van de cijnspachter Remi B.;

dat, om zich hiervan te overtuigen, het voldoende is de huurkwijtschriften te lezen, en, wat dit punt op absoluut afdoende wijze beslist, te bestatigen dat de C.O.O. de huurprijs voort is blijven ontvangen ook nog na de verkoop van dit huis aan aanlegger Marcel B., dus op een ogenblik dat er vast en zeker geen spraak meer kon zijn van zaakvoering, vermits de nieuwe eigenaar-koper aanwezig was om zelf zijn goed te beheren; dat derhalve de C.O.O. zich zelf als geboden erkent door het door haar afgesloten huurkontraakt, ook nog na het einde der zaakvoering;

Overwegende dat dit huurkontraakt, door de C.O.O. *suo nomine* afgesloten, bij gebrek aan bekrachtiging vanwege een meester van het verhuurde huis, geen enkel rechtsverband heeft kunnen scheppen tussen de huurder, verweerder De L. en de eigenaar (vroeger B. Remi, later aanlegger Marcel De L.) De Page, loco citato, nrs 1088 en 1100;

Overwegende dat verweerder De L. derhalve dit huis bewoont zonder enig recht of titel opzichtsens de aanlegger Marcel B.; dat aan verweerder De L. echter een gematigde uitstel tot verhuizen dient verleend te worden;

Overwegende dat weliswaar verweerder De L. zijn verhaal mag nemen tegen de C.O.O. van Aaigem, die haar het huis heeft verhuurd; dat zijn eis in vrijwaring onbetwistbaar gegrond is, evenals zijn vraag buiten geding te worden gesteld op grond van art. 1727 Burg. Wb., vermits we ter zake staan voor een klassiek geval van stoornis op grond van recht;

Dat echter zijn tegeneis tot betaling van schade-

vergoeding wegens roekeloos en tergend geding niet gegrond voorkomt, daar de eiser zich te goeder trouw heeft kunnen vergewissen nopens de feitelijke en rechterlijke gegevens dezer ingewikkelde zaak;

Overwegende dat de C.O.O. op haar beurt verhaal zal kunnen nemen tegen Remi B., wiens goed zij nuttig heeft beheerd voor al de schade welke zij zal lijden door het feit dat de koper Marcel B. de verhuring niet erkennen of bekrachtigen wil, en voor al de vergoedingen die zij deswegens gebeurlijk aan de huurder De L. zal moeten betalen hebben;

Overwegende dat zelfs de vraag kan gesteld worden of B. Remi zijn verhaal niet zal kunnen nemen tegen zijn schuldeisers die, zonder enig nut of belang voor hen, dit huis hebben doen verkopen met onmiddellijke ingebruiktrekking zonder aan de koper de gebeurlijk bestaande verhuringen te doen eerbiedigen;

Overwegende dat de aanlegger Marcel B., na de inzake roeping der C.O.O., verwaarloosd heeft bepaalde besluiten te nemen tegen de C.O.O., ten minste in ondergeschikte orde, voor het geval verweerder Jozef De L., op zijn vraag buiten zake gesteld zou worden;

dat hij echter in zijn schriftelijke besluiten van 7 September 1946 de toepassing vraagt tegen beide verweerders van het voordeel zijner inleidende dagvaarding; dat deze besluiten aldus dienen uitgelegd dat eiser ook tegen de verweester in vrijwaring zijn eis, *mutatis mutandis*, staande houdt, en dus vraagt te horen vonnissen dat deze zou verwezen worden dit huis te doen ontruimen met machtiging tot uitzetting van al degenen die dit huis van harentwege zouden bewonen en gebruiken;

*Om deze redenen :*

Wij Vrederechter, rechtdoende op tegenspraak en in eerste aanleg;

Geven akte aan de aanlegger dat hij de oorspronkelijke eis en de eis in vrijwaring schat op meer dan duizend frank voor wat de bevoegdheid en de aanleg betreft;

Voegen samen wegens verknochtheid de hoofdeis en de eis in vrijwaring;

Geven akte aan verweerder De L., van zijn verklaring dat hij het huis in huur heeft gekregen van de C.O.O. door hem in vrijwaring gedagvaard, en dat hij vraagt buiten zake gesteld te worden;

Stellen hem buiten zake zonder kosten;

Verklaren ongegrond zijn tegeneis tot betaling van schadevergoeding wegens tergend en roekeloos geding;

Zeggen dat de C.O.O., verweester in vrijwaring, gehouden is tussen te komen in het geding ingespannen door de aanlegger tegen verweerder De L. en hem te vrijwaren en schadeloos te stellen voor alle veroordelingen die tegen hem zouden kunnen uitgesproken worden;

Zeggen dat, bij het afsluiten dezer verhuring, de C.O.O. gehandeld heeft als zaakvoerster van de cijnspachten Remi B., overeenkomstig artikel 1372 van het Burgerlijk Wetboek; dat echter deze huur-overeenkomst, geldig tussen de contracterende partijen C.O.O. en De L., niet bindend is voor de cijns-pachter Remi B. of voor de aanlegger Marcel B.,

en dat verweerder Jozef De L. dit huis dus bewoont zonder recht of titel daartoe te bezitten jegens de aanlegger;

Verwijzen de C.O.O. het huis te doen ontruimen en het ter beschikking te stellen van de aanlegger uiterlijk tegen 1 April aanstaande; bij gebreke hieraan te voldoen, machtigen de aanlegger zich in bezit te stellen van dit huis en de C.O.O. of welkdanig andere personen die er zich bevinden van harentwege, met hun gezin en inboedel uit te zetten uit dit huis met behulp der openbare macht;

Geven akte aan de aanlegger van zijn voorbehoud op schadevergoeding jegens de C.O.O. en jegens De L.;

Verwijzen de C.O.O. verweester in vrijwaring tot de kosten van de oorspronkelijke eis en van de eis in vrijwaring.

## BIBLIOGRAPHIE

Grotiana, X, 1942-1947. — 's Gravenhage, Vereniging voor de Uitgave van Grotius, 1947, 110 blz.

Het tiende deel van de uitgaven dezer Nederlandse vereniging, die ten doel heeft het gehele oeuvre van Grotius bijeen te brengen en de over hem gepubliceerde boeken en tijdschrift-artikelen bij te houden — initiatief dat aansluit bij de bekende « Concise Bibliography of Hugo Grotius » (1925), van Dr J. Ter Meulen — bevat mededelingen over de werkzaamheden der Vereniging sinds 1942, der Union Académique Internationale terzake van Grotius' geschriften en het verslag over de viering van de 300e verjaaring van de dood van Grotius, in Augustus 1945. Verder zijn enkele zeer interessante bijdragen opgenomen, o.m. « A Christmas Surprise » van Dr J. Ter Meulen, handelend over een tot nog toe onbekend portret van Grotius door Myten; een studie van de actieve voorzitter der « Vereniging », Prof. W. J. M. van Eysinga, uit Leiden, getiteld : « Quelques observations sur Grotius et le droit romain » (reeds verschenen in de « Symbolae Van Oven »); een rechtsvergelijkende studie van Mr S. J. Fockema Andræ (Den Haag) : « Une étude de droit comparé par Grotius » (over de prolegomena van zijn *Historia Gothorum, Vandalorum et Langobardorum*), een kort stukje van Drs H. Enno van Gelder over de ode aan Frederik Hendrik opgedragen, en een studie van Drs J. Taal over de leermeester van Hugo Grotius, Jacob Lasson.

Uit de 10e vervolgijs van de werken van en over Grotius blijkt dat ongeveer 1300 nieuwe heruitgaven of handschriften van en boeken of artikelen over Grotius sinds 1925 het licht hebben gezien. Het merendeel dezer boeken en tijdschrift-artikelen is aanwezig in de bibliotheek van het Vredespaleis te 's-Gravenhage.

L. Th. M.

JEAN BRETHER DE LA GRESSAYE et MARCEL LABORDE-LACOSTE, *Introduction générale à l'étude du droit*. — Paris, Recueil Sirey, 1947, 571 p.

In de Franse juridische literatuur ontbrak een algemene inleiding tot de studie van het recht, in de letterlijke betekenis die aan deze woorden moet gegeven worden. Noch de oudere publicaties, zoals die van Ahrens, Belime, Esbach, Courcelles-Seneuil, Boistel, Tissot, Brun, noch de meer recente werken van Capitant, Lévy-

Ulmann, May, Picard, Bonnacase, Estéve, waren of zijn geëigend om als een algemene en bevattelijke inleiding tot de studie van het privaatrecht en het publiekrecht te dienen.

Met de bedoeling deze leemte aan te vullen, en gebruik makend van het werk van hun voorgangers en van de voortreffelijke *Introduction à la théorie générale et à la philosophie du droit* van de Zwitserse hoogleraar Du Pasquier, werd het hier aangekondigde boek geschreven. De auteurs zijn beide als professoren aan de rechtsfaculteit van de Universiteit te Bordeaux verbonden, hebben talrijke andere publicaties op hun naam staan en kunnen op een reeds lange ervaring op onderwijsgebied bogen.

Het werk bestaat uit drie delen, respectievelijk gewijd aan de regel, de bevoegdheid en de sanctie van het recht. In het voorwoord verklaren de schrijvers, dat zijn hun persoonlijke opvattingen bij de behandeling van de stof onvermijdelijk tot uiting moesten laten komen. Voorstanders in de filosofische orde van het natuurrecht — de theorie van de gerechtigheid, die de rechten van de enkeling en die van de gemeenschap zo harmonieus mogelijk wil verzoenen — onderlijnen zij in de sociale orde het grote belang van de sociologie. In de technische orde hebben zij de theorie van de rechtshandeling, zoals die door de publiekrechtelijke juristen werd ontwikkeld — o.m. door Léon Duguit, hun leermeester, wiens wetenschappelijke persoonlijkheid zij overigens op treffende wijze karakteriseren — overgenomen, met behoud evenwel van de fundamentele begrippen van het subjectief recht en van het rechts-subject.

De *Introduction* van Brethe de la Gressaye en Laborde-Lacoste beantwoordt volkomen aan het gestelde doel. Het is met een bewonderenswaardige helderheid en eenvoud, dat de beginnende jurist geleidelijk, aan de hand van talrijke voorbeelden, in de problematiek van het privaatrecht, zowel als van het publiekrecht wordt geïnitieerd. Een verwijt dat men de schrijvers wellicht kan maken, is, dat sommige gedeelten, zoals b.v. dit over de rechtspraak voor studenten, te uitgebreid zijn.

Door de bewerking en de bondige beoordeling van de Franse privaatrechtelijke en publiekrechtelijke literatuur, is het boek ook voor de rijpere en de buitenlandse jurist belangwekkend. Hem zullen o.m. het meest de bladzijden interesseren, die handelen over de ontwikkeling van de Franse doctrine, over de nieuwe opvatting van de rechtshandeling en de daaruit afgeleide classificatie der rechtsbronnen.

B.

## MEDEDELINGEN

### UNIFICATIE VAN HET HANDELSRECHT IN NEDERLAND EN BELGIË

Zoals aan onze lezers bekend is, werd door de op 16 April 1918 opgerichte Nederlandse «Vereniging voor Handelsrecht» een prijsvraag uitgeschreven over de vraag: «Of het mogelijk en wenselijk is het handelsrecht in Nederland en België eenvormig te maken en zo ja, hoe bepaaldelijk het vennootschapsrecht zou moeten worden geregeld».

Van de inzendingen werd het antwoord van Mr Dr H. F. A. Völlmar, uit Den Haag, bekroond (zie R. W. 1947-1948, 751). Het advies van de jury over dit antwoord — de jury bestond uit de professoren Kamp-huisen, Star Busmann en Offerhaus — luidde als volgt:

«Het is een voortreffelijke verhandeling, die het ge-

» hele handelsrecht bestrijkt en die van groot nut kan » zijn bij de bestudering en formulering van de rechts- » unificatie der beide landen. Telkens is duidelijk en » zonder te diep op de problemen in te gaan, aan- » gegeven welke onderdelen voor gelijkmaking in aan- » merking komen, welke niet, en of het Nederland dan » wel België is, dat in de eerste plaats zijn wetgeving » aan die van het andere land behoort aan te passen. » Ook is op juiste wijze rekening gehouden met het » bestaan van de organisaties die zich unificeren van » recht over een groter aantal landen ten doel stellen » en de door deze tot stand gebrachte conventies. en » ontwerpen die bilaterale unificatie ongewenst doen » zijn. Literatuur en rechtspraak worden betrekkelijk » spaarzaam, maar op de juiste wijze gekozen en aan- » gehaald. Het stuk heeft een logische, aantrekkelijke » betoogtrant en laat zich tot het einde gemakkelijk » lezen.»

Het bekroonde antwoord is thans in boekvorm bij de uitgeversmaatschappij Tjeenk Willink te Zwolle verschenen (101 blz.), en het loont de moeite de resultaten van Völlmar's onderzoek hier weer te geven, uitvoeriger dan dit in een boek aankondiging kan geschieden.

In een aantal inleidende opmerkingen wijst Völlmar er o.m. op, dat wat men onder «handelsrecht» pleegt te verstaan, in feite neerkomt op een conglomeraat van diverse rechtsmateries, welke min of meer met handel en bedrijf in verband staan en waarvan de handelswetboeken slechts een deel der stof bevatten. Deze omstandigheid brengt mede, dat het practisch alleen doenlijk is bepaalde handelsrechtelijke onderwerpen één voor één of groepsgewijze in behandeling te nemen, en dan telkenmale mogelijkheden en wenselijkheden van unificatie tussen beide landen te onderzoeken. Om echter een al te casuïstische behandeling te vermijden werd de stof in twaalf rubrieken ingedeeld, waardoor een meer systematische bewerking en vergelijking kon bereikt worden.

Als uitgangspunt werd genomen de basis van het handelsrechtelijke uitzonderingsrecht, waarbij in het centrum van de belangstelling werd geplaatst: voor België de nog steeds vigerende betekenis van het begrip *zaken en daden van koophandel*, voor Nederland het begrip: *bedrijf*. Vervolgens werden behandeld: 2. de persoon van de koopman, zijn handelingsbevoegdheid; zijn bijzondere handelsrechtelijke verplichtingen, meer speciaal tot het houden van boeken; vervolgens onderwerpen als: handelsnaam en handelsregister, de handelszaak en de bescherming van het handelsbedrijf; 3. de functionarissen in de handel en de beurzen van koophandel; 4. de handelsvennootschappen; 5. de industriële eigendom; 6. de handelskoop; 7. vervoer te land en in de binnenwateren; 8. vervoer in de lucht; 9. wissel- en chèquerecht, benevens het recht betreffende andere in de handel gebruikelijke papieren; 10. het verzekeringsrecht; 11. het zeerecht; 12. het faillissement en de surséance van betaling.

Bij de gegeven mogelijkheid en wenselijkheid van rechtsunificatie tussen België en Nederland bespreekt Völlmar ook vooraf de vraag hoe deze eenmaking het best zou kunnen bereikt of bevorderd worden. Drie verschillende wegen liggen open, waarvan de laatste, mede op grond van het Scandinavische voorbeeld z.i. aanbeveling verdient. De meest radicale methode zou zijn: het door beide landen gezamenlijk, op korte termijn en als één geheel opstellen en invoeren van een wetgeving, omvattende de gehele handelsrechtelijke materie, respectievelijk die zich daartoe lenende onderwerpen. De tot standkoming daarvan zou kunnen worden bereikt door het sluiten van een tractaat. Indien

deze opzet moet ontraden worden wegens het daarmee gepaard gaande tijdsverloop en het gezegde «qui trop embrasse, mal étreint», kan men minder afwijzend staan tegenover een eventueel plan om de daarvoor zich lenende onderdelen van de handelsrechtelijke materie successievelijk in internationaal overleg onder ogen te zien en dan te trachten telkenmale bij wege van bilateraal tractaat de verkregen resultaten vast te leggen en de invoering daarvan te verzekeren.

Een betere te volgen werkmethode zou er in bestaan, dat in beide landen gestreefd worde naar een zodanige wijziging van de *eigen wetgeving*, dat de verschillpunten met de wetgeving van het andere land zo gering mogelijk worden gemaakt. Men bereikt aldus een *rechtstoenadering*, welke een, toch steeds eniger-mate gecompliceerde, internationale samenwerking overbodig maakt en waarbij ieder land zijn voordeel kan doen met datgene waarin het andere land vóór is. Bovendien bestaat dan minder gevaar dat het verkregen resultaat in geen van beide landen bevredigend wordt geacht en dat aan de vrije loop van natuurlijke tendenties hinderpalen zouden worden gesteld.

Wegens het door de «Vereniging voor Handelsrecht» uitgesproken verlangen naar beknoptheid, is de behandeling van de verschillende onderzochte onderwerpen uiteraard zeer kort uitgevallen. De hoofdzaken zijn evenwel steeds vermeld, de verschillen en de problematiek voldoende aangeduid, om verdere studie mogelijk te maken en te oriënteren.

De conclusies waartoe Völlmar op grond van zijn onderzoek is gekomen, resumeert hij zelf in de vorm van de hiernavolgende stellingen:

1. De vraag of het wenselijk is het handelsrecht in België en Nederland eenvormig te maken, moet onvoorwaardelijk bevestigend worden beantwoord.

2. Op de vraag of unificatie mogelijk is, kan geen algemeen antwoord worden gegeven. De beantwoording staat in verband met de bijzonderheden en hangt dus af van ieder onderdeel der stof.

3. De opzet om alle daarvoor in aanmerking komende onderdelen van de stof terstond in gezamenlijk overleg en wel bij wege van tractaat tot eenvormige regeling te brengen, verdient geen aanbeveling. Raadzaam is stuksgewijze behandeling en geleidelijke doorvoering van unificatie.

4. Bij voorkeur geschiede het éénvormig maken door rechtstoenadering over en weer, dus intern, al is niet te verwerpen een proefneming tot gezamenlijke regeling van enige daarvoor in aanmerking komende onderwerpen.

5. In België komen voor pogingen tot rechtstoenadering in aanmerking o.a. afschaffing van de onderscheiding tussen burgerlijke daden en daden van koophandel en invoering van het begrip bedrijf, wettelijke regeling van de handelsnaam en de voorschriften betreffende boekhouding. In Nederland: wettelijke bescherming van tekeningen en modellen van nijverheid en voorschriften betreffende geographische herkomstaanduidingen, vereenvoudiging van het wisselprotest en maatregelen voor geval van verlies van toonderstukken.

6. Gezamenlijk zouden door beide landen regelingen kunnen worden ontworpen o.a. betreffende de handelsnaam, het handelsregister, de procura, de exceptie van spel en weddenschap, onderdelen van de industriële eigendom, handelskoop, vervoer te land, warrantstelsel en verzekeringen.

7. Wat het vennootschapsrecht betreft, is unificatie, in het bijzonder ten aanzien van de regeling der naamloze vennootschap, althans voorhands ondoenlijk. Het éénvormig maken dient zich daartoe te bepalen dat beide landen dezelfde soort associatievormen openstellen.

8. Het in de vorige stelling betoogde leidt tot de wenselijkheid van invoering in Nederland van een «besloten vennootschap», die in de grote lijnen aan de Belgische vennootschap met beperkte aansprakelijkheid beantwoordt. In aansluiting met deze laatste stelling heeft Völlmar een wetsontwerp met uitvoerige toelichting betreffende de invoering van een besloten vennootschap bijgevoegd.

Uit het bovenstaande zal de lezer het belang van dit geschrift in voldoende mate reeds hebben kunnen beoordelen. Mocht het daaruit medegedeelde een aansporing zijn om van de inhoud van het boekje zelf kennis te nemen.

Beoefening van de rechtsvergelijking tussen België en Nederland kan slechts bijdragen tot wederzijdse grotere waardering en samenwerking. Zoals Prof. Van Dievoet het ter gelegenheid van de oprichting der «Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland» opmerkte en Prof. Meyers het hem nazegde, is de kennismaking van elkanders recht en rechtswetenschap zowel in Noord en Zuid nog zeer onvolkomen. Daarom verdienen dan ook alle goede initiatieven en publicaties, die daaraan willen helpen en verhelpen, onze onvoorwaardelijke steun en belangstelling.

D. W.

## TIJDSCHRIFTEN

**Nederlands Juristenblad**, afl. 20 van 15 Mei 1948. — Mr G. C. M. Van Nijnatten, Kwijtschelding van internering. — Mr H. J. Marius Gerlings, Het amphibie-karakter van de verzoeningscomparitie in scheidingszaken. — Mr J. Eggens Jr., Hegel in de Branding. — Mr W. Hugenholtz, De verzoeningscomparitie van artikel 818 Rv. — Mr J. W. De Wilde, Nogmaals efficiency en wetgeving.

**Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie**, 15 Mei 1948, nr 4034. — Mr M. Knap, Het instituut der bewindvoering. — Mr L. J. Schiethart, Een legislatief monstroom, m.o. Prof. Dr P. J. A. Adriani.

**Journal des Tribunaux**, 16 Mei 1948, nr 3768. — Kirschen Marcel, Le jugement des criminels de guerre au Tribunal général de Rastatt. — Piret R., La responsabilité du fait des animaux en droit luxembourgeois.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

“Rechtskundig Weekblad”